

درس دوم: پر پرواز

← سرمایه های انسان

← سرمایه و هدف

← موانع رسیدن به هدف: ← نفس اماره
← شیطان

دانستیم که جامع ترین و اصلی ترین هدف زندگی انسان نزدیکی و تقرب به خداست، حال باید بدانیم مهم ترین گام در این مسیر چیست؟
از سوی خدا چه سرمایه‌هایی برای پیمودن به سوی این هدف در اختیار ما قرار داده شده است؟
موانع حرکت انسان در مسیر تقرب به خداوند کدامند؟ و ...

- ❑ سرمایه‌های انسان: قدرت تفکر - اراده و اختیار - فطرت الهی انسان - شناخت خیر و نیکی - نفس لوامه - هدایت تشریحی
- ❑ رشد و کمال انسان و در نتیجه رستگاری او فقط با گام برداشتن به سوی نزدیکی و تقرب به خدا میسر می‌شود.
- ❑ اولین گام برای حرکت انسان در این مسیر، شناخت انسان است.
- ❑ لزوم خودشناسی: شناخت سرمایه‌ها، توانایی‌ها و استعدادهای انسان و چگونگی به کارگیری این سرمایه‌ها و همچنین شناخت موانع حرکت او در مسیر تقرب به خداوند و نحوه مقابله یا اجتناب از این موانع است.

سرمایه‌های انسان

- ❑ خداوند آنچه در آسمان‌ها و زمین است، برای انسان آفریده و توانایی بهره‌مندی از آنها را در وجود او قرار داده است.
- ❑ این‌ها نشان می‌دهد، خداوند متعال انسان را گرامی داشته و برای انسان در نظام هستی جایگاه ویژه‌ای قائل شده است.
- ❑ خداوند برای این که انسان را به هدف نهایی (تقرب به خدا) برساند، سرمایه‌هایی را در اختیارش قرار داده است.

برخی از سرمایه‌های انسان:

۱. تعقل و اندیشه

اندیشه - تشفیص راه درست زندگی - درک مقایق - دوری از جهل

- ❑ خداوند به ما نیرویی عنایت کرده، تا با آن بیندیشیم و راه درست را از راه‌های غلط تشخیص دهیم حقایق را دریابیم و از جهل و نادانی دور شویم.

۲. اراده و اختیار

مفتار بودن انسان - مسئول سرنوشت خود - انتفاب راه زندگی و رستگاری یا شقاوت

- ❑ خداوند ما را صاحب اراده و اختیار آفرید و مسئول سرنوشت خویش قرار داد. سپس راه رستگاری و راه شقاوت را به ما نشان داد تا با استفاده از عقل راه رستگاری را برگزینیم و از شقاوت دوری کنیم.

۳. فطرت الهی (خدا آشنا) انسان

- ❑ او سرشت ما را با خود آشنا کرد و گرایش به خود را در وجود ما قرار داد، از این روی با نگرش در خود و جهان هستی، خدا را می‌یابد و محبتش را در دل احساس می‌کند.

حدیث:

علی علیه السلام: هیچ چیزی را مشاهده نکردم، مگر اینکه خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم.

۵ گاهی غفلت‌ها سبب دوری ما از او و فراموشی یاد او می‌شود، ولی باز که به خود باز می‌گردیم او را در کنار خود می‌یابیم.

۴. شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن

الهام شدن بدی و نیکی - گرایش به نیکی‌ها و فضائل و بیزاری از زشتی‌ها و بدی‌ها

خدای متعال، شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در وجود ما قرار داد، تا به خیر و نیکی رو آوریم و از گناه زشتی بپرهیزیم. از این روست که همه ما فضائلی چون صداقت، عزت نفس و عدالت را دوست داریم و از دو رویی، حقارت نفس، ریا و ظلم بیزاریم.

۵. نفس لَوّامه: نفس سرزنش‌گر - وجدان

واکنش در مقابل گناه و زشتی - سرزنش و ملامت‌کردن گناه‌کار - اندیشه جبران

۶ در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد و آن‌گاه که به گناه آلوده شد، خود را سرزنش و ملامت کند و در اندیشه جبران آن برآید قرآن کریم، عامل درونی این حالت را «نفس لوامه» یعنی نفس سرزنشگر، نامیده و به آن سوگند خورده است.

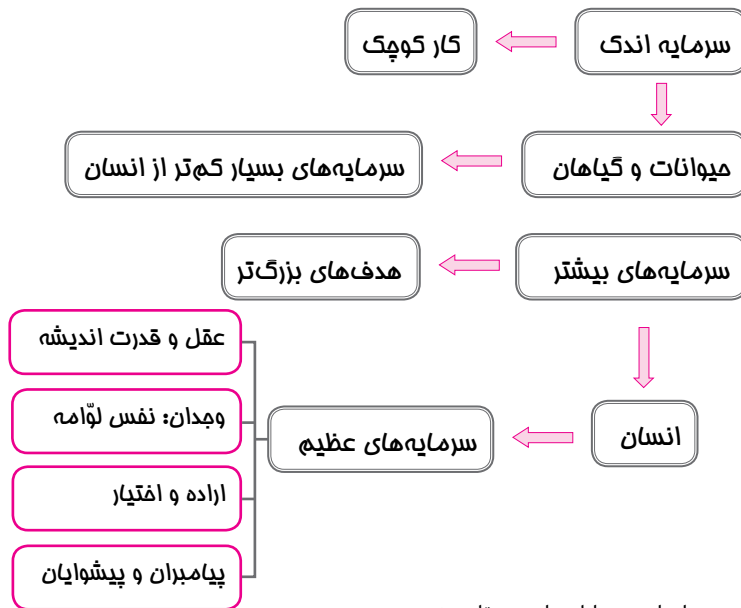
۶. هدایت تشریحی

راهنمایی پیامبران و امامان - کتاب راهنما - کمک در پیمودن راه حق

۶ خداوند پیامبران و پیشوایان پاک و دلسوزی را همراه با کتاب راهنما برای ما فرستاد تا راه سعادت را به ما نشان دهند و در پیمودن راه حق به ما کمک کنند.

سرمایه و هدف

هدف و مسیر حرکت هرکس با توانایی‌ها و سرمایه‌هایش هماهنگی دارد.

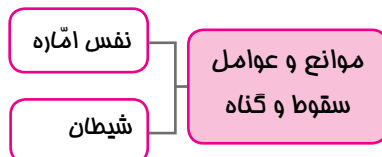
۶ انسان نباید به کاری که در حد و اندازه حیوانات است، قانع شود.

۶ هدف انسان باید به وسعت سرمایه‌هایش باشد.

۶ اگر هدف انسان، خوردن و خوابیدن و خوش بودن در این دنیا بود، به سرمایه‌های بزرگی (عقل، اراده، پیامبران و وجدان) نیاز نبود.

۶ اگر بنا بر خوردن و خوابیدن باشد، حیوانات از ما خوش‌تر زندگی می‌کنند! چون نه عقل دارند که مانع آنان باشد و نه وجدانی که آنان را سرزنش کند.

موانع رسیدن به هدف

○ خداوند علاوه بر اینکه عوامل رشد و کمال را به ما نشان داده، عوامل سقوط و گناه و دورماندن از راه سعادت را نیز به ما معرفی کرده است.

نفس اماره : دشمن‌ترین دشمن تو، همان نفسی است که در درون توست. (امام علی (ع))

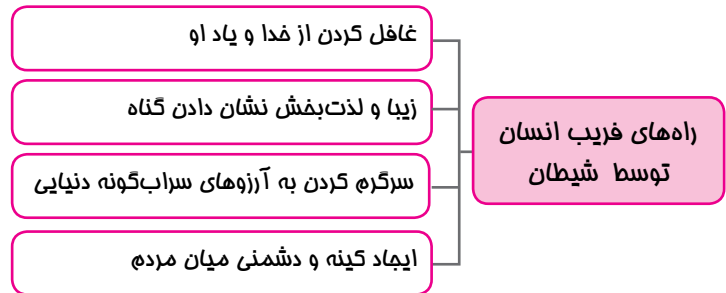
○ **نفس اماره:** عاملی درونی که همان نفس اماره است، انسان‌ها را برای رسیدن به لذت‌های زودگذر دنیایی، به گناه دعوت می‌کند و از پیروی عقل و وجدان باز می‌دارد. میل سرکشی است که در درون انسان طغیان می‌کند و وی را به گناه فرا می‌خواند، «نفس اماره»، نفس فرمان دهنده به بدی‌ها نامیده می‌شود.

○ **شیطان:** عامل بیرونی که خود را برتر از آدمیان می‌پندارد و سوگند یاد کرده که فرزندان آدم را فریب دهد و از بهشت بازدارد.

نکته: کار شیطان وسوسه کردن و فریب دادن است و جز این راه نفوذ دیگری ندارد. این انسان است که اجازه وسوسه را به او می‌دهد یا راه فریب را بر او می‌بندد.

○ شیطان در روز قیامت به اهل جهنم می‌گوید:

«خداوند به شما وعده حق داد، اما من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم. البته من بر شما تسلطی نداشتم، فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز خود را سرزنش کنید نه مرا. نه من می‌توانم به شما کمکی کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید.»

پیام آیات

(انسان ۳)

﴿ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴾

معنی آیه: ما راه به او نشان دادیم، خواه شاکر باشد (و پذیرا گردد) یا ناسپاس.

○ خداوند انسان را آزاد و مختار آفریده است و به مسیر رستگاری هدایت کرده است. «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ»

○ و این انسان است که می‌تواند با پذیرش هدایت الهی به سوی سعادت برود و شکرگزار باشد «شاکراً» یا آن هدایت را نپذیرد و ناسپاس آن هدایت شود. «کفوراً»

نکته: نپذیرفتن هدایت عین ناسپاسی است و پذیرش هدایت شکر عملی است.

(شمس ۷ و ۸)

﴿ نَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا وَفَالْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴾

معنی آیه: سوگند به نفس و آن که سامانش بخشید، سپس بدکاری و تقوایش را به او الهام کرد.

○ خداوند گرایش به خیر و نیکی را در وجود انسان قرار داده است. «تقواها»

○ قسم خداوند به نفس، نشان‌دهنده جایگاه نفس و برتری آن بر بعد مادی است. «و نفس»

○ انسان قدرت تشخیص زشتی‌ها و زیبایی‌ها و راست‌کرداری را دارد.

(قیامت ۲)

﴿ وَ لَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴾

معنی آیه: و سوگند به (نفس لوامه) و وجدان بیدار و ملامتگر.

○ یکی از ویژگی‌های انسان، داشتن وجدان اخلاقی و شناخت فطری خوبی‌ها و بدی‌ها و سرزنش و ملامت خود یا دیگران به هنگام انجام بدی‌هاست. «النفس اللوامه»

نکته: خداوند دادگاهی (نفس لوامه) درون هر انسانی قرار داده است.

تمرین‌های امتحانی

در جدول زیر با توجه به توضیح داده شده، نام مناسب را بنویسید.

نام گذاری	توضیحات
	۱. انسان مسئول سرنوشت خویش است و خود راه رستگاری را برمی‌گزیند.
	۲. او سرشت ما را با خود آشنا کرد و گرایش به خود را در وجود ما قرار داد.
	۳. دوست داشتن فضایی چون صداقت، عزت نفس، عدالت و بی‌زاری از حقارت نفس، ریا، ظلم.
	۴. اگر به گناهی آلوده شد خود را سرزنش و ملامت می‌کند.
	۵. اندیشه جبران گناه.
	۶. نعمت پیامبران و پیشوایان پاک و دلسوز همراه با کتاب راهنما.
	۷. یاری دهندگان ما در پیمودن راه حق.
	۸. درک حقایق و دوری از جهل و نادانی با این نیرو.
	۹. اندیشیدن و راه درست زندگی را از راه‌های غلط تشخیص دادن.

جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

۱۰. نیرویی که از درون انسان را هدایت می‌کند و راه درست زندگی و راه غلط را تشخیص می‌دهد، است.

درستی یا نادرستی عبارات های زیر را مشخص کنید.

۱۱. شیطان در جهنم به جهنمیان کمک می‌کند. درست نادرست
۱۲. شیطان با تسلطی که دارد اجازه مخالفت به انسان را نمی‌دهد. درست نادرست
۱۳. توبه آن قدر ارزشمند است که حتی در روز قیامت هم، فرصت توبه داده می‌شود. درست نادرست
۱۴. هر یک از موارد ستون سمت راست را به مفاهیم مرتبط در ستون سمت چپ وصل کنید. (یک مورد اضافه است)

۱. نفس لوّامه

۲. نفس اماره

۳. شیطان

الف. عامل درونی گناه

ب. عامل بیرونی گناه

● به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۵. عوامل بیرونی و درونی بازدارنده انسان از هدف متعالی خود را نام ببرید.
۱۶. با توجه به فرمایش امام علی (ع) دشمن‌ترین دشمن انسان در مسیر رشد و کمال چیست؟
۱۷. اگر شخصی به لذت‌های زودگذر دنیا روی آورد و از نیروی عقل و وجدان سرباز زند تحت تأثیر چه عواملی قرار گرفته است؟
۱۸. اگر در زندگی کسی با بهانه‌های کوچک، اختلاف و دعوایی ایجاد شود، چه عاملی ممکن است دخالت کرده باشد؟
۱۹. نفس سرزنش‌گر درونی چه نامیده می‌شود؟

● به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۲۰. چرا خویش‌شناسی اهمیت زیادی دارد؟
۲۱. منزلت انسان نزد خداوند چگونه است؟
۲۲. نیروی اراده و اختیار در انسان چیست؟ به وسیله آن چگونه می‌توان به رستگاری رسید؟
۲۳. توانایی و کارکرد نفس لوّامه در انسان چیست؟ توضیح دهید.
۲۴. یکی از بزرگ‌ترین نعمت‌های خداوند برای ما نعمت پیامبران و هدایت تشریحی است. در این باره توضیح دهید.
۲۵. چرا در مقایسه با وسوسه‌های شیطان، نفس اماره انسان، دشمن‌تر است؟
۲۶. منظور از نفس اماره چیست؟ توضیح دهید.
۲۷. نقش شیطان در انجام گناهان انسان چیست؟ توضیح دهید.
۲۸. شیطان در روز قیامت که فرصت توبه نمانده به گنه‌کاران که او را سرزنش می‌کنند، چه می‌گوید؟
۲۹. شیطان از چه راه‌هایی انسان را فریب می‌دهد؟ نام ببرید.

پاسخ تمرین‌های امتحانی

۷ پیامبران و امامان

۱ اراده و اختیار

۸ نیروی عقل و خرد / تعقل و اندیشه

۲ فطرت و سرشت الهی انسان

۹ نیروی عقل و خرد / تعقل

۳ شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و بیزاری از آن

۱۰ نیروی عقل و خرد / تعقل و اندیشه

۴ نفس لوّامه

۱۱ نادرست

۵ نفس لوّامه

۱۲ نادرست

۶ هدایت پیامبران / هدایت تشریحی / راهنمایان دین

۱۳ نادرست

۲۳ گرایش انسان به نیکی‌ها و زیبایی‌ها سبب می‌شود که در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد. اگر انسان به گناهی آلوده شود خود را سرزنش و ملامت می‌کند و در اندیشه جبران برمی‌آید.

۲۴ خداوند پیامبران و پیشوایان پاک و دلسوزی را همراه کتاب راهنما برای ما فرستاده تا راه سعادت را به ما نشان دهند و در پیمودن راه حق به ما کمک کنند.

۲۵ زیرا کار شیطان وسوسه کردن و فریب دادن است و جز این راه نفوذ دیگری در ما ندارد. این ما هستیم که به او اجازه ورود و وسوسه می‌دهیم، شیطان در این باره نیز می‌گوید: من فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید.

۲۶ عاملی درونی، انسان‌ها را برای رسیدن به لذت‌های زودگذر دنیایی، به گناه دعوت می‌کند و از پیروی از عقل و وجدان باز می‌دارد. میل سرکشی که درون انسان طغیان می‌کند و وی را به گناه فرا می‌خواند، «نفس اماره» یعنی فرمان دهنده به بدی‌ها نامیده می‌شود.

۲۷ عامل بیرونی که خود را برتر از آدمیان می‌پندارد و سوگند یاد کرده که فرزندان آدم را فریب دهد و از بهشت باز دارد، کار او وسوسه کردن و فریب دادن است و جز این راه نفوذ دیگری در ما ندارد. البته این انسان است که اجازه وسوسه به او می‌دهد یا راه فریب را می‌بندد.

۲۸ خداوند به شما وعده حق داد. اما من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم. البته من بر شما تسلطی نداشتم فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز خود را سرزنش کنید نه مرا.

۲۹ معمولاً از راه‌های: ۱. غافل کردن از خدا و یاد او ۲. زیبا و لذت‌بخش نشان دادن گناه ۳. سرگرم کردن به آرزوهای سراب‌گونه دنیایی ۴. ایجاد کینه و دشمنی میان مردم.

۱۴ الف. ۲ ب. ۳

۱۵ عامل درونی بازدارنده و سوق‌دهنده به گناه: نفس اماره و عامل بیرونی: شیطان.

۱۶ امام علی (ع) می‌فرماید: دشمن‌ترین دشمن تو، همان نفسی است که در درون توست.

۱۷ نفس خود و وسوسه‌های شیطان

۱۸ یکی از کارهای شیطان ایجاد کینه و دشمنی میان مردم است.

۱۹ نفس لوّامه / وجدان

۲۰ اولین گام برای حرکت انسان در مسیر تقرب و نزدیکی به خدا (هدف اصلی زندگی انسان) شناخت انسان است. یعنی شناخت سرمایه‌ها، توانایی‌ها و استعدادها و او چگونگی به کارگیری این سرمایه‌ها همچنین شناخت موانع حرکت انسان در مسیر تقرب به خداوند و نحوه مقابله با این موانع.

۲۱ آن چه در آسمان‌ها و زمین است را برای انسان آفریده است و توانایی بهره‌مندی از آن‌ها را در وجود او قرار داده است. خداوند متعال انسان را گرمی داشته و برای او در نظام هستی جایگاه ویژه‌ای قرار داده است.

۲۲ خداوند انسان را صاحب اراده و اختیار آفرید و مسئول سرنوشت خویش قرار داد. سپس راه رستگاری و راه شقاوت را به او نشان داد تا انسان با استفاده از سرمایه عقل و انتخاب راه رستگاری و دوری از شقاوت به سعادت و رستگاری برسد.

آزمون غنی‌سازی

۱. با تدبیر در آیه شریفه «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» کدام مفهوم مستفاد می‌گردد؟ (سراسری انسانی ۸۷)
- (۱) خداوند، ما را صاحب اراده و اختیار آفرید و مسئول سرنوشت خویش قرار داد.
- (۲) پروردگار، به ما قوه و نیرویی عنایت کرده تا با آن بیندیشیم و راه درست زندگی را از راه‌های غلط تشخیص دهیم.
- (۳) خدای متعال شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در ما قرار داد.
- (۴) خداوند به ما کرامت بخشیده و بر بسیاری از مخلوقات برتری داده است.
۲. شیطان سوگند یاد کرده است که و معمولاً از راه انسان را به نافرمانی از خدا وسوسه می‌کند. (سراسری انسانی ۸۷)
- (۱) همه فرزندان آدم را فریب دهد مگر مؤمنان با اخلاص را - آراستن و زیبا نشان دادن دنیا
- (۲) انتقام رانده شدن از درگاه الهی را از همه انسان‌ها بگیرد - آراستن و زیبا نشان دادن دنیا
- (۳) همه فرزندان آدم را فریب دهد مگر مؤمنان با اخلاص را - سرگرم کردن انسان به آرزوهای دور و دراز دنیایی
- (۴) انتقام رانده شدن از درگاه الهی را از همه انسان‌ها بگیرد - سرگرم کردن انسان به آرزوهای دور و دراز دنیایی
۳. آن مرتبه از «نفس» که به دلیل عظمت و جایگاهش، مورد سوگند باری تعالی قرار گرفته است نفس است که ظهور و بروزش به هنگام است و مسبب آن می‌باشد که از توجه در آیه شریفه مفهوم می‌گردد. (سراسری تجربی ۸۹ با اندکی تغییر)
- (۱) لَوَامِه - آلودگی به گناهان - گرایش انسان به نیکی‌ها - «وَوَيْسِيَ وَمَا سَوَّاهَا فَالْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا»
- (۲) مَطْمِئَنَةٌ - آلودگی به گناهان - فطرت خدا آشنای انسان - «وَوَيْسِيَ وَمَا سَوَّاهَا فَالْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا»
- (۳) مَطْمِئَنَةٌ - ترک مستحبات و عمل به مکروهات - فطرت خدا آشنای انسان - «لَا اِقْسَمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ لَا اِقْسَمُ بِالنَّفْسِ الْوَلْوَامَةِ»
- (۴) لَوَامِه - ترک مستحبات و عمل به مکروهات - گرایش انسان به نیکی‌ها - «لَا اِقْسَمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ لَا اِقْسَمُ بِالنَّفْسِ الْوَلْوَامَةِ»
۴. علت این که شیطان خطاب به انسان‌ها می‌گوید: «مرا سرزنش نکنید و خود را سرزنش کنید»، کدام موضوع است؟ (سراسری هنر ۸۹)
- (۱) «ما انا بمصرحکم»
- (۲) «و ما انتم بمصرخی»
- (۳) «ان الله وعدکم وعد الحق»
- (۴) «ما کان لی علیکم من سلطان»
۵. حفظ «اختیاری» منزلت انسان از دقت در کدام قسمت از آیه شریفه «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَا فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَ فَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا» مفهوم می‌گردد؟ (سراسری ریاضی ۹۰)
- (۱) «لَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ»
- (۲) «حَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ»
- (۳) «رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ»
- (۴) «فَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا»
۶. از دقت در آیه شریفه «إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ» به پی می‌بریم. (سراسری فارغ از کشور انسانی ۹۰)
- (۱) حصر راه سلطه شیطان بر هوادارنش و بر مشرکان.
- (۲) تولی که یکی از فروع دین است، با شرک‌ورزی موافقت ندارد.
- (۳) قبول ولایت شیطان به از دست دادن ولایت خدا می‌انجامد.
- (۴) قبول ولایت الله، ایجاب می‌کند که با عوامل شرک‌آفرین در ستیز باشیم.
۷. اگر بگوییم «خدای متعال، ما را مسئول سرنوشت خودمان قرار داد» و «بیهودگی در نظام آفرینش جایگاهی ندارد» به ترتیب پیام کدام آیه را ترسیم نموده‌ایم؟
- (۱) «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» - «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»
- (۲) «وَوَيْسِيَ وَمَا سَوَّاهَا فَالْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا» - «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»
- (۳) «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» - «خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ بِالْحَقِّ»
- (۴) «وَوَيْسِيَ وَمَا سَوَّاهَا فَالْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا» - «خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ بِالْحَقِّ»

۸. مکان و موضع خودنمایی نفس است که پیام آیه شریفه حاکی از آن است. (سراسری تجربی ۹۱)

۱) قرار گرفتن بر سر دوراهی گناه و پاکی - «و ما ابریء نفسی انّ النفس لأَمّارة بالسوء الاّ ما رحم ربّی ...»

۲) قصد و عزیمت بر انجام اطاعت از خداوند - «و ما ابریء نفسی انّ النفس لأَمّارة بالسوء الاّ ما رحم ربّی ...»

۳) قرار گرفتن بر سر دوراهی گناه و پاکی - «و لقد خلقنا الإنسان و نعلم ما توسوس به نفسه و نحن اقرب الیه من حبل الوريد»

۴) قصد و عزیمت بر انجام اطاعت از خداوند - «و لقد خلقنا الإنسان و نعلم ما توسوس به نفسه و نحن اقرب الیه من حبل الوريد»

۹. اگر بخواهیم سخن مولایمان علی (ع) را که فرمود: «خدا رحمت کند کسی را که بداند از کجا آمده، در کجا قرار دارد و به کجا می‌رود»

(سراسری ریاضی ۹۲)

مبتنی بر مبنای قرآنی اعلام کنیم، پیام کدام آیه، وافی به این مقصود ما است؟

۱) «أنا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً»

۲) «و نفس و ما سواها فالهمها فجورها و تقواها»

۳) «فبشر عباد الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه اولئک الذین هداهم الله»

۴) «و لقد کرّمنا بنی آدم و حملناهم فی البرّ و البحر و رزقناهم من الطّیبات و فضّلناهم علی کثیر ممّن خلقنا تفضیلاً»

پاسخنامه غنی‌سازی

می‌آید. خداوند به انسان کرامت بخشیده ولی برخی این کرامت را نشناخته و جایگاه خود در جهان هستی را گم می‌کنند، کرامت انسانی با شناخت خود حقیقی و شناخت جایگاه خود و شناخت هدف زندگی و حرکت در راه خدا میسر می‌شود.

۶ گزینۀ «۱» خداوند در آیه ۱۰۰ سوره نحل می‌فرماید «تسلط او (شیطان) فقط بر کسانی است که او را سرپرست می‌گیرند و کسانی که به او (خدا) شرک می‌ورزند لفظ «انما» به حصر اشاره دارد.»

۷ گزینۀ «۱» عبارت «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» بیانگر اختیار انسان در تعیین سرنوشت خود است و آیه «ربنا ما خلقت هذا باطلاً» بیانگر این است که خداوند جهان را بیهوده خلق نکرده است. نکته: منظور از حق بودن خلقت آسمان‌ها و زمین هدفمندی خلقت است.

۸ گزینۀ «۱» آیه شریفه «و ما ابريء نفسی ان النفس لامارة بالسوء الا ما رحم ربی ...» نشان‌دهنده کشش نفسانی و خواهش‌های آن در جهت زیاده‌خواهی و سوق دادن انسان به سوی گناه است. «نفس امّاره» عاملی درونی است که انسان‌ها را برای رسیدن به لذت‌های زودگذر دنیایی به گناه دعوت می‌کند و از پیروی «عقل» و «وجدان» باز می‌دارد.

۹ گزینۀ «۴» کرامت انسانی با شناخت خود حقیقی و شناخت جایگاه خود در جهان هستی میسر می‌شود، با شناخت حقیقی انسان به سوی هدف زندگی خود حرکت می‌کند که همان قرب خداوند و رحمت او است.

۱ گزینۀ «۱» آیه شریفه «ما راه را به او نشان دادیم (هدیناه) یا سپاس گزار خواهد بود یا ناسپاس» نشان‌دهنده قدرت اختیار انسان است و انسان سرنوشت خود را با عملکرد خود رقم می‌زند.

۲ گزینۀ «۳» گزینۀ «۱» بسیار به جواب نزدیک است، اما شیطان از دنیا قسمتی را انتخاب می‌کند که گناهی در آن کار باشد، بنابراین جواب گزینۀ «۳» است، که یکی از راه‌های فریب شیطان و حدود این فریب را مشخص می‌کند.

۳ گزینۀ «۱» در آیات شریفه ۷ و ۸ سوره شمس خداوند به نفس انسان، همان که بدکاری و تقوایش را به او الهام کرد، قسم خورده، که این مرتبه از نفس لوّامه نامیده می‌شود. خدای متعال شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در ما قرار داده، تا به خیر و نیکی روی آوریم و از گناه و زشتی بپرهیزیم.

۴ گزینۀ «۴» با توجه به آیه شریفه «ما کان لی علیکم من سلطان، شیطان به اهل جهنم می‌گوید: خداوند به شما وعده حق داد، اما من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم البته من بر شما تسلطی نداشتم و فقط شما را به گناه دعوت کردم ...»

۵ گزینۀ «۴» خداوند در آیه ۷۰ سوره اسراء می‌فرماید: «بی‌تردید ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم و آن‌ها را در خشکی و دریا بر نشانیدیم و از چیزهای پاکیزه به ایشان روزی دادیم و بر بسیاری از آفریدگان خویش برتری کاملشان بخشیدیم» منزلت اختیاری انسان از عبارت «فضلناهم علی کثیر مّمّن خلقنا تفضیلاً» به دست